

LTO Noord Glaskracht
WESTLAND

Column

Terugblik op een productief jaar

Het jaar is nog niet voorbij - maar wat was de tuinbouw in 2018 wederom productief: het World Horti Center bleek een succes, aardwarmte wordt massaal ingezet en de tuinbouw gaat voorop als het gaat om innovatie rondom de energietransitie. De paarse kassen werden door National Geographic een inspiratiebron voor fotografen met drones, Westlandse bedrijven winnen prijs na prijs, er is een nieuw initiatief voor een gemeenschappelijke internationale aanpak: de Dutch Greenhouse Delta en Arne Weverling krijgt ons vanuit de Tweede Kamer hoger op de agenda van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Bovendien bleek op het Westland Event dat wij ons gaan begeven in de wereld van algoritmen en dataminning en zijn we ook voor de jeugd interessant. Dan heb ik het nog niet eens gehad over het spraakmakende DNA-diner dat plaatsvond of de prachtige promotiefilm over de glastuinbouw die Stichting Westland Marketing onlangs lanceerde.

Al deze goede ontwikkelingen staan in schril contrast met de dreigende toespraak van Cees Veerman. Veerman stelt dat er meer nieuwe kassen moeten komen om te voorkomen dat de plek in wordt genomen door woningbouw. Natuurlijk kan er van alles beter in een industrie van duizenden ZZP'ers, MKB'ers, 100.000 medewerkers en miljoenenbedrijven waarop nooit meer centrale regie is gevoerd sinds het opheffen van het Productschap. En de heer Veerman heeft ook wel een punt: nieuwe kassen werken beter. Maar dan moet er ook een fair prijs voor het product zijn. Ik teel zelf als 62-jarige nog naar volle tevredenheid in een (huur) kas die ouder is dan Cees Veerman zelf en haal daar goede rendementen. In mijn oudere kassen zijn zeker moderne belichtingsinnovaties toegepast. Mijn WKO's zie je niet aan de buitenkant - evenmin als de aardwarmte straks uit Polen.

Zoals vaker betoogd in deze column zal het Westland nooit een superefficiënt 0,05ct achter de komma rendabel worden. Dat kun je in de Wieringermeer doen - maar dat moet je in het Westland gewoon niet willen.

De kracht van Westland is anders: een perfecte kwaliteit, unieke, duurzame, bijzondere ('Hoe kun je het bedenken?') producten. Dat past bij de geweldige infrastructuur en de flexibele handelshuizen en logistieke serviceproviders. In combinatie met de altijd ontwikkelende toeleveranciers is dit gebied uniek. Juist hier past niet het ouderwetse, achterhaalde 'massa is kassa'. Wij weten dit wel. Het is juist het gebrek aan de visie van de beleidsmakers dat het innovatieve Westland bedreigt. Waarom moest de Proeftuin Naaldwijk weg? Waarom moeten wij in Den Haag de tuinbouw steeds opnieuw op de kaart zetten? Waarom doen banken moeilijk als je duurzaam wilt investeren? Waarom bedenkt en initieert de overheid geen warmerotonde? Waarom is de CO2 van de OCAP onbetrouwbaar? En hoe kan de overheid BTW verhogen op gezonde producten - en géén suikertoks heffen op bewezen slechte fabrieksproducten? Onderwerpen die ook in 2019 onze aandacht en actie behoeven.

Er is voldoende werk aan de winkel voor LTO Glaskracht Westland en ook in 2019 zetten wij alles op alles.

Rob Baan
Bestuurder LTO Glaskracht Westland

Colofon

Deze pagina valt onder redactionele verantwoordelijkheid van LTO Glaskracht Westland. Advertentieverkoop: Uitgeverij West Media bv, telefoon 0174-624212.

Contact
Bestuur LTO Glaskracht Westland
Jacco Vooijs: voorzitter
telefoon: 06-10358391
Follow me on twitter @VooijsWestland
Leonie Claessen: regio ondersteuner
Marjolijn Elgers: bestuurlijk secretaresse. U kunt de bestuursleden bereiken via het secretariaat: telefoonnummer: 085-0036400 e-mail: info@lto.glaskrachtwestland.nl, website: www.lto.glaskrachtwestland.nl

Relatiebeheerders
Jos van Kester: 06-46216729
Meldpunt Herstructurering
Kees Duijvestijn: 06-50684311
Ab van Marrewijk: 06-39639131

Ondernemers Klankbord
www.ondernemersklankbord.nl
070-3490600

ondernemersklankbord
erweten zijn op zaken

Warmtecoöperatie Wippolderlaan opgericht

Afgelopen week is de Warmtecoöperatie Wippolderlaan formeel opgericht bij de notaris. De coöperatie wil de aangesloten glastuinbouwbedrijven in het gebied nabij de Wippolderlaan gaan voorzien van duurzame warmte tegen een concurrerende prijs. Inmiddels heeft zich ruim 100 ha. glastuinbouw bij de coöperatie aangesloten. Voorzitter van de coöperatie is Ewald de Koning (Ter Laak Orchids). Ted van Luijk (Kwekerij van Luijk & Zn.) is penningmeester en Bart de Bakker (De Bakker Westland) is secretaris. Jacco Besuijen (Prominent) is algemeen bestuurslid.

Verkennen

De ondernemers zijn enthousiast om gezamenlijk de mogelijkheden te onderzoeken om hun bedrijven aan te sluiten op een toekomstig warmtenet. Ewald de Koning: "In eerste instantie gaan we de mogelijkheden van een aardwarmtebron (geothermie) in het gebied onderzoeken, maar we gaan ook andere warmtebronnen verkennen. Ook onderzoeken we een eventuele koppeling met Warmtesysteem Westland." Om het werk voortvarend op te pakken, heeft de coöperatie drie commissies gevormd: een technische commissie, een financiële commissie en een commissie die met andere warmte-initiatieven in het Westland gaat kijken hoe een groter warmtesysteem kan worden gerealiseerd.

Energie Transitie Partners Westland
De warmtecoöperatie heeft contact met, en volgt de ontwikkelingen bij andere warmtecoöperaties en projecten in het Westland en daarbuiten op de voet. Energie Transitie Partners BV (ETP) en LTO Glaskracht Nederland ondersteunen het proces en de werkzaamheden. ETP is een gezamenlijke onderneming van HVC en Capturam, opgericht om oplossingen te bieden voor de verduurzaming van de energievoorziening voor de glastuinbouw. ETP richt zich vooral op geothermieprojecten, maar onderzoekt ook alternatieve warmtebronnen zoals industriële restwarmte, biomassa en warmte uit verwerking van afvalstromen. Samenwerking met de glastuinbouwondernemers staat hierbij hoog in het vaandel. Naar gelang hun behoefte kunnen de ondernemers in verschillende rollen deelnemen in de projecten: als klant, participant of eigenaar.

LTO Glaskracht Nederland

In Westland werkt LTO Glaskracht Nederland intensief samen met ETP. LTO Glaskracht Nederland ondersteunt en faciliteert de warmtecoöperaties. Hetzelfde gebeurt inmiddels in andere gebieden waar ondernemers kansen zien voor alternatieven voor fossiele brandstoffen en in de uitwerking zelf het voortouw nemen.

Europarlementariër Jan Huitema (VVD) bezoekt glastuinbouw

Europarlementariër Jan Huitema bracht een werkbezoek aan paprikakwekerij Gebr. van der Lelij. Foto: LTO

Dinsdag 4 december bracht de Europarlementariër Jan Huitema een werkbezoek aan de AWZI Harnaspolder en een glastuinbouwbedrijf in Den Hoorn: paprikakwekerij Gebr. van der Lelij. Jan Huitema is hoofdonderhandelaar op het dossier over minimumeisen voor irrigatie met effluent. Momenteel ligt in Brussel een wetsvoorstel op tafel om die minimumeisen vast te leggen in een verordening. Tijdens het werkbezoek kwam aan de orde wat de impact van het EU-wetsvoorstel voor Nederland kan zijn.

Kostenverhoging

Het wetsvoorstel is met name opgesteld om minimumeisen vast te leggen ten behoeve van voedselveiligheid, omdat in Zuid-Europese landen nu al effluent van afvalwater en rioolwaterzuiveringsinstallaties zonder of met beperkte aanvullende zuivering wordt gebruikt in de landbouw. Het wetsvoorstel van de EU is een verordening en heeft daarmee een directe werking. De zorg van LTO Glaskracht Nederland is dat de vergunningprocedure en bijbehorende

voorwaarden een onnodige kostenverhoging betekenen voor hergebruik van effluent dat zodanig gezuiverd wordt dat de voedselveiligheid te allen tijde is gegarandeerd.

Delft Blue Water

In het project Delft Blue Water, uitgevoerd bij de AWZI Harnaspolder, is enkele jaren geleden al aangetoond dat van effluent zeer zuiver gietwater voor de glastuinbouw is te maken zonder gevaar voor de volksgezondheid. Extra monitoring (die wel zinvol is bij gebruik van minder gezuiverd effluent) zorgt voor een onnodige verhoging van de kostprijs van het gietwater. Ook voor de waterschappen kan de nieuwe wetgeving een grote impact hebben op hun plannen om in de toekomst meer stoffen terug te winnen en effluent her te gebruiken. De waterschappen waren bij het werkbezoek dan ook goed vertegenwoordigd. Het werkbezoek is georganiseerd door Unie van Waterschappen, GroentenFruit Huis en LTO Glaskracht Nederland.

Belangrijke fase Klimaatakkoord 2030

Nadat in juli de hoofdlijnen van het Klimaatakkoord werden gepresenteerd is de afgelopen maanden hard verder gewerkt aan concretisering van de afspraken. Dat kon pas weer echt starten nadat het kabinet begin oktober een reactie stuurde op de voorstellen en aangaf dat per 1 december het Klimaatakkoord gereed moest zijn. Inmiddels is dit uitgesteld naar eind december.

Klimaatneutrale glastuinbouw

Voor de glastuinbouw zijn nadere voorstellen uitgewerkt in de Expert- en Stuurgroep van de Klimaattafel Landbouw en heeft afstemming plaatsgevonden met de ondernemersgroep Energie. Bij de plannen wordt voortgebouwd op de visie 'klimaatneutrale glastuinbouw' en is onder meer de aanpak in glastuinbouwgebieden nader uitgewerkt.

Plannen glastuinbouw voldoende concreet

In het voorstel is duidelijk aangegeven dat een deel van de CO2-reductie afhankelijk is van externe ontwikkelingen, zoals restwarmte en CO2-voorziening en aanpassing van de tariefstructuur voor elektriciteitstransport. Het is met name aan de overheid om aan te geven of deze ontwikkelingen met regelgeving en regelingen ondersteund gaan worden. Zolang dit onduidelijk is kunnen nog geen harde afspraken en doelstellingen vastgesteld worden. De signalen zijn dat de plannen vanuit de glastuinbouw voldoende concreet zijn. Dit werd onder meer aangegeven tijdens de vergadering van de Klimaattafel Landbouw op 5 december en in een persbericht van de milieuorganisaties.

Achterbanraadpleging

De komende weken moet blijken of er meer duidelijkheid komt over de open punten. LTO Glaskracht Nederland verwacht dat het kabinet pas na de Provinciale Statenverkiezingen in maart tot echte standpunten kan komen. Dit betekent dat er deze maand wederom sprake zal zijn van voorlopige plannen. In het voorjaar maakt PBL een doorrekening van het Klimaatakkoord. Deze periode benut LTO Glaskracht Nederland voor een achterbanraadpleging.

Eén glastuinbouwcluster moet omschakelen naar hoogcalorisch gas

Minister Wiebes heeft een 'top 9' vastgesteld van grootverbruikers van laagcalorisch gas die uiterlijk in 2022 omschakeld moeten zijn naar hoogcalorisch gas. Dit is een onderdeel van het plan dat hij presenteerde om de gaswinning in Groningen zo snel mogelijk terug te dringen. Onder de 'top 9' is één glastuinbouwcluster; AgriportA7. Eerder werd een vijftal glastuinbouwclusters door het ministerie benaderd om plannen te maken voor omschakeling in 2022. Deze werden de afgelopen maanden ontwikkeld. Op één na hoeven deze niet uitgevoerd te worden. LTO Glaskracht Nederland blijft contact onderhouden met AgriportA7 over de verdere aanpak. Zo hebben LTO Glaskracht Nederland, Agriport A7 en enkele andere partijen in een brief aan het ministerie gevraagd om garanties op de kwaliteit van het te leveren H-gas. Hiermee kunnen de ombouwkosten aanzienlijk beperkt worden.

Tomatoworld en World Horti Center bundelen krachten

Tomatoworld en World Horti Center gaan hun krachten bundelen met het doel de tuinbouwsector nationaal en internationaal nog beter op de kaart te zetten. De samenwerking wordt operationeel ingezet door gezamenlijk bezoekers te ontvangen, evenementen en opleidingstrajecten te organiseren. Daarvoor tekenden beide partijen gisteren een intentieovereenkomst.

Ook het samenbrengen van tuinbouwpartners zien zij als gezamenlijke activiteit. Een integratie van beide organisaties is het uiteindelijke doel. De wereld van de glastuinbouw is internationaler dan ooit en Nederland heeft hierin een leidende positie. Continue en versnelde innovatie en samenwerking is van groot belang om deze koploperspositie van Nederland in de wereld te behouden.

Tomatoworld en World Horti Center spelen hierin een belangrijke rol door oplossingen uit te dragen die hun partners en participanten bieden voor welzijn en welbevinden van mensen. Samen met deze partners bieden zij oplossingen voor grote

Be Proud & tell it

De video werd voor het eerst gepresenteerd aan het grote publiek op het Westland Event.

Foto: Rolf van Kappen Fotografie

Sinds begin december is het Westland een nieuwe promotionele video rijker, hierin staat centraal 'Waarom het Westland trots is op hun regio'. Het Westland is 's werelds belangrijkste glastuinbouwgebied. De laatste 120 jaar is Westland de internationale hotspot op het gebied van glastuinbouw. In deze nieuwe video prijst Westland Marketing de regio aan.

In de video wordt ingegaan op de Westlandse geschiedenis op het gebied van glastuinbouw: al in 1918 begonnen Westland telers in kassen te telen om het groeiseizoen van hun tomatenooft te verlengen. De ontwikkeling en kennisuitwisseling hebben innovatie mogelijk gemaakt. Er is een ongekende hoeveelheid glastuinbouwbedrijven en aanverwante bedrijven: importeurs, exporteurs, verpakkings- en opmaakbedrijven, telers, veredelaars, R&D, distributeurs, transporteurs en nog veel meer. Zo'n hoeveelheid bedrijven geconcentreerd in zo'n klein gebied is nergens anders in de wereld te vinden. Het Westland is een dynamische gemeente. In dit relatief kleine gebied van slechts 9.000 hectare worden er baanbrekende oplossingen voor wereldwijde uitdagingen bedacht.

Er worden voedselproducten, bloemen en planten van hoge kwaliteit op duurzame en innovatieve wijze geproduceerd, om het welzijn en de welvaart te verbeteren van mensen over de hele wereld.

World Horti Center

In de video wordt ook ingegaan op de opening van het World Horti Centre. Met de opening van het World Horti Center heeft deze regio nu een campus waar het bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid samenkomen. De internationale innovatiehub is ook het belangrijkste innovatiecentrum van de internationale glastuinbouwsector, waar handel, onderzoek, demonstratie, onderwijs en educatie samenkomen, en lokale en internationale kassenbouwbedrijven innoveren en zaken doen.

Unieke geografische ligging

De geografische ligging van het Westland is uniek te noemen: omdat het dicht bij Schiphol en de haven van Rotterdam ligt, zijn binnen 24 uur 500 miljoen Europese klanten bereikbaar. De Westlandse mentaliteit is tevens hun handelsmerk, er wordt hard en efficiënt gewerkt, terwijl er altijd op zoek wordt gegaan naar manieren om synergie te creëren met behulp van

partnerschappen. Veel bedrijven hebben ervoor gekozen om daarom hun bedrijf in het Westland te vestigen.

Westland Event

De video werd voor het eerst gepresenteerd aan het grote publiek op het Westland Event. Het Westland Event stond dit keer in het teken van datagedreven tuinbouw. Benut de kansen van data in de glastuinbouwsector. Alleen dan kunnen wereldwijde vraagstukken op het gebied van een groeiende wereldbevolking, klimaatverandering en een toenemende vraag naar veilig en gezond voedsel het hoofd worden geboden. Zoek daarvoor de samenwerking op, ook met andere branches, en blijf vooruit denken. Dat was de centrale boodschap tijdens de tiende editie van het Westland Event dat op vrijdag 7 december werd georganiseerd bij Royal FloraHolland in Naaldwijk.

De video is te bekijken via YouTube, Stichting Westland Marketing. https://www.youtube.com/watch?v=n_WDMqtumrU

Bron: groentennieuws.nl en gemeentewestland.nl

LTO Nederland over WAB: Zo werkt het niet!

LTO Nederland ziet niets in het wetsvoorstel Wet Arbeidsmarkt in Balans (WAB) dat tot gevolg heeft dat vooral seizoensarbeid in de land- en tuinbouw fors duurder wordt. Onder de slogan 'Zo werkt het niet!' voert LTO Nederland samen met onder meer loonwerk, horeca, retail en cultuurcampagne tegen de bijrijzing van seizoensarbeid. "Werkgevers met tijdelijke seizoenarbeid kunnen niet de keuze maken om seizoenkrachten een vast dienstverband te geven", aldus LTO-voorzitter Marc Calon. "Deze bijrijzing schiet zijn doel voorbij en voor Nederland belangrijke economische sectoren worden keihard getroffen. Zo werkt het niet!"

Fors duurder

Het Kabinet wil vanaf 2020 dat tijdelijke arbeid fors duurder wordt om daarmee werkgevers te bewegen

meer mensen in vaste dienst te nemen. Volgens LTO Nederland en de vaktechnische organisaties NFO, KAVB en LTO Glaskracht Nederland heeft dit grote gevolgen voor de teelt van asperges, groenten, aardbeien en fruit. In deze sectoren is per definitie vanwege klimatologische en natuurlijke omstandigheden sprake van seizoenarbeid en is het onmogelijk om vaste contracten aan te bieden. "Het zou kunnen betekenen dat teelten uit Nederland verdwijnen. Dat kan niet de bedoeling zijn van het Kabinet.", aldus Marc Calon.

Niet de weg

LTO Nederland en de aangesloten vaktechnische organisaties vinden vooral de invoering van de transitievergoeding vanaf dag 1 voor alle contractvormen, het fors verhogen van de WW-premie voor tijdelijke contrac-

ten als gevolg van het afschaffen van de ww-sectorfondsen en de beperking op de flexibiliteit bij oproepcontracten onaanvaardbaar. "LTO Nederland vindt dat het Kabinet en de Tweede Kamer nu herstelmaatregelen moeten nemen voordat de WAB onherroepelijk is vastgesteld. De weg waar we nu op zitten is niet de weg die we op moeten" aldus Calon.

Campagne Zowerkthetniet.nl

De campagne Zo werkt het niet! is een initiatief van CUMELA Nederland, Detailhandel Nederland, Koninklijke INretail, Koninklijk Horeca Nederland, LTO Nederland, De Nederlandse Veiligheidsbranche, MKB-Nederland, RECRON en VNO-NCW. Zie de website www.zowerkthetniet.nl voor meer informatie en verhalen van de ondernemers zelf.

voor maatschappelijke vraagstukken op het gebied van waterkwaliteit, voedselvoorziening, voedselveiligheid en duurzaamheid. World Horti Center heeft ruim 100 participanten

maatschappelijke vraagstukken, zoals voedselvoorziening, welbevinden en duurzaamheid.

Tomatoworld

Tomatoworld is een informatie- en educatiecentrum dat de grote waarde van de Nederlandse glastuinbouw zichtbaar maakt. Een inspirerende locatie voor een rondleiding, vergadering, diner of event. Een beleevingswereld waar kennis wordt gedeeld over innovaties en technologieën die bijdragen aan de oplossingen van het wereldvoedselvraagstuk. En waar na een bezoek in de kas met 80 rassen tomaten ook geproefd mag worden. Meer informatie over Tomatoworld kunt u vinden op de website: <https://www.tomatoworld.nl/nl>

World Horti Center

World Horti Center is hét mondiale kennis- en innovatiecentrum van de glastuinbouw en ontvangt jaarlijks ruim 40.000 vakbezoekers vanuit de hele wereld. World Horti Center levert een bijdrage aan de verbetering van het welzijn en welbevinden van mensen, door oplossingen te bieden

Mark Zwinkels (l), Erwin Cardol van World Horti Center en Miranda van den Ende van Tomatoworld ondertekenen met 'broederbloed' (tomatensoep) de intentieovereenkomst. Foto: WHC